

ILMIHAL ZA NAŠU DJECU U NJEMAČKOJ

Mustafa Klanco, Ilmihal, 1; saradnici: M. Tinjak i R. Pitić; urednik: M. Tinjak; ilustracije: E. i E. Durmišević; recenzenti: M. Spahić i N. Grabus; izdavač: Mešihat Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj, Sarajevo - Kamp Lintfort - Dortmund, 2008., 96 strana

Februara 2008., u izdanju Mešihata Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj, štampan je Ilmihal, 1, koji je priredio Mustafa ef. Klanco, imam, hatib, muallim i prvi muftija Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj.

Posve je pohvalno da muftija sastavlja vjeroučni udžbenik.

Ovo se pokazuje u tri nivoa:

To je stvarna zrelost autora (dvije i po decenije mualimskog rada u dijaspori), koji je dosegao nivo da se usudi biti sastavljač početnog vjeroučnog udžbenika, što traži znanje, višegodišnje iskustvo, veoma dobar uvid u potrebe uzrasta kojem je namijenjen (djeca od sedam do deset godina), kao i u zahtjeve sredine u kojoj se odvija vjeroučni rad.

Sa druge strane, pokazuje se njegovo opredjeljenje prema poučavanju djece kao centralnom pitanju kojim se ima baviti imam muallim. Sa naglaskom na pedagoškom, muftija Mustafa ef. Klanco šalje jasan signal svim aktivistima Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj da ubuduće mnogo više vremena, istinskog zalaganja i sredstava ulažu u vjersko poučavanje.

I, potom, sastavljanje jednog vjeroučnog udžbenika pokazuje stalnu težnju vjernika u ovoj sredini, a to je zapadnoevropski prostor, za udžbenikom i udžbenicima koji će koliko-toliko zadovoljiti sve izrazitiju potrebu inoviranja kako u sadržaju koji se kroz vjeroučne knjige nudi, tako u pristupu polaznicima, kao i stepenu osposobljenosti vjeroučitelja da uspješno prenese sadržaje na polaznike. Ovo podrazumijeva: sistematičnost, inicijativnost i inventivnost u primjeni i usvajanju datih sadržaja.

Odmah ćemo iznijeti činjenicu da nema idealnog udžbenika. Svaki udžbenik je samo iskreno i dobronamjerno traganje da se na što lakši i uzrastu prilagođen način, efikasno i u što kraćem vremenskom trajanju dadnu potrebni sadržaji vjere.

U sastavljanju vjeroučnog udžbenika, ne pođe li autor od stvarnog činjeničnog stanja, a to je polje na kojem se odvija vjersko poučavanje, kao i subjekata u procesu poučavanja, on čini previd koji rezultira lošim ishodom.

Autor se vodio uvidom prema muallimu, roditelju staratelju, djetetu i prostoru životne i radne sredine. Roditelji djece polaznika vjerske pouke spadaju u kategoriju zaposlenih i u samom su špicu radno sposobnih i traženih radnika. Rijetki su među njima oni kojima je mjesto stanovanja i rada blizu, pa je roditeljska odsutnost izvan porodice deset ili više sati dnevno. U ovakvim slučajevima, starateljsku ulogu trebali bi preuzeti nane i djedovi. Međutim, oni uglavnom žive odvojeno, u zasebnim porodicama, i najčešće, kao i mladi, oni su zaposleni kako po osnovu zakonskog produžetka trajanja zaposlenosti, tako i po osnovu potrebe za dodatnim radom kod penzioniranih, jer su penzije niske i nedovoljne za zadovoljenje osnovnih potreba.

U dosta razuđenom i po sadržajima bogatom školskom programu, osim klasične nastave, škole organiziraju dodatne sate za posebno nadarene u pojedinim predmetima, za talentirane i one koji imaju hobije, za one koji nastoje iz određenih oblasti postignuti više, kao i za one sa posebnim potrebama kako ne bi izostajali u znanju i razvoju te za one koji su iz pojedinih predmeta slabi da se kroz dodatne sate osposobe i steknu prolaznost.

Uz ovo, usljed roditeljske velike odsutnosti iz kuće, dosta škola prinuđeno je preuzeti ulogu drugog doma, pa da u produženom boravku organiziraju učenje i pisanje domaćih zadataka, igru, zabavu, obroke hrane, sve dok u kasnim popodnevničkim satima roditelji dođu po svoju djecu. Dakle, ne samo roditelji, nego i djeca već u ranom djetinjstvu imaju cjelodnevan vanporodični angažman.

Ali, i u porodici, nakon dolaska kući, već u ranim večernjim satima, do tri puta u radnim

danima dijete posjećuje društvo u kojem se bavi sportskim aktivnostima, nekim kulturnim sadržajima ili nekim od hobija. Nedjeljom, a tada je i vjerska pouka, obično se priređuju takmičenja ili nastupi i prezentacije.

Osim ovoga, jedna nastavna godina posve je ispresijecana školskim ferijima, kojih, uz dugo ljetno, ima pet. U ovom vremenu u organizaciji škola ili društava čiji su članovi djeca, kao i sa roditeljima, djeca odlaze, a vjeroučni prostori opuste.

Dalja karakteristika života u dijaspori jest raspršenost vjerničke populacije u krugu do približno pedeset kilometara uokolo, a u pojedinim sredinama i više. Lociranje vjeroučnog prostora vrši se po principu najveće prisutnosti vjerničke populacije na određenom prostoru, i tu se dobija do približno jedne trećine kojima je vjeroučni prostor relativno blizu, za šta je mjerilo komunikacija prevoznim sredstvima javnog saobraćaja. Ostali, ili dolaze sa većih udaljenosti ili im se izlazi u susret organiziranjem vjerskog poučavanja po vjeroučnim punktovima.

Prema svjetskim standardima, prilagođavanje na nov životni prostor, društvenu klimu i kulturu vrši se vrlo brzo. Kod odraslih je dovoljan period od sedam godina života. A šta tek reći za našu djecu polaznike vjeronauke koja su u čitavoj generaciji rođena u novoj životnoj sredini država i gradova Zapadne Evrope?! Oni ovu sredinu i prostor doživljavaju kao svoj prostor, a jezik sredine svojim jezikom. Već se i u analizama govori o generaciji dviju domovina, dvaju jezika. U procesu davanja i primanja kulturnih sadržaja, manjinske nacionalne i vjerske grupe mnogo više uzimaju iz većinske domaće grupe, a mnogo manje njoj daju, pa su uvijek pred vratima asimiliranja.

Oskudnost u vremenu, prevelik angažman roditelja i djece, moćan upliv životne i radne sredine i na roditelje i na djecu te vjeronauka kao „opterećenje više“, prisiljavaju metodičare, pedagoge i muallime da vjeru prezentiraju u jasnoj, slikom popraćenoj formi i u što kraćem sadržaju.

Premda su muallimi u nastavi angažirani i više dana u sedmici, najveći broj polaznika vjeronauke vjeronaučne sate posjećuje jedanput sedmično. Zato, iako udžbenik nosi naslov

„Ilmihal, 1“, što asocira na još mogući Ilmihal 2 i(li) više, on ukratko sadrži sve potrebno iz vjerovanja, obredoslovlja, posebno namaza, sura Kur'ani-Kerima, te Poslanikovog, alejhi selam, životopisa i islamskog lijepog ponašanja.

Drugi, također, veoma važan razlog je činjenica da učenje o vjeri ima svoju posebnost, a ta je u primjeni sadržaja vjere. Ko je naučio geografiju određenog prostora, od njega se ne očekuje i da posjećuje i(li) živi na tom prostoru. Međutim, od polaznika vjeronauke uvijek se očekuje i traži da naučeno provodi u praksi. Ovo dovodi i muallima i posebno roditelje u položaj stalnog provjeravanja, ponavljanja i postupnog proširivanja naučenog i uvođenja polaznika u stalnu obrednu praksu, kao i ponašanja usklađenog sa zahtjevima uzvišenog islama.

Odlika ovog udžbenika je i ta da je neka vrsta dopune praznine u njegovanju bosanskoga jezika, jer je zanemario prevođenja sa bosanskog na njemački, kao i kratka pojašnjenja na djeci bolje znanom njemačkom. Na sastanku imama u Wiesbadenu 5. marta 2008., između ostalog, bilo je govora o upravo pristiglom „Ilmihalu, 1“ i navedena primjedba da bi bilo efikasnije pisati udžbenik tako da je lijeva strana ilmihala napisana na bosanskom i ista prevedena na njemački jezik. Autor se usprotivio ovome istakavši da u stalnom gubljenju bosanskog jezika kako usljed nepostojanja bosanske dopunske nastave (čast rijetkim izuzecima!) kao i sve većeg pomodarstva da se i u porodicama govori njemačkim jezikom, vjeroučni prostori ostaju jedina pribježišta njegovanja jezika Bošnjaka. Ovo dovodi muallima pred zadatak da na nastavnom satu dodatno vrijeme odvoji za pojašnjenja pojmova i izraza ne samo iz islamistike nego i iz bosanskog jezika. Ali, ovo ne treba uzeti kao teret više nego kao častan dodatak u svome radu u sferi njegovanja vlastite kulture.

„Ilmihal 1“ ne treba tretirati kao jedini početni udžbenik. On se predstavio kao jedan od udžbenika u početnom radu sa polaznicima vjeronauke, uz ostale već postojeće na prostoru Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj. Predstoji mu potvrda u primjeni.

Ishak ALEŠEVIĆ